

ciální péče. Chovali se, jako bychom jim patřili. Jakkoliv by si to přála, nemohla jim moje matka odepřít vstup... Nemohli jsme pochopit, proč naše matka přijímala balíčky masa, pytle brambor a ovoce a různé konzervy, které nám byl stát ochotný poskytnout, s tak velkou nevolí. Později jsem pochopil, že se zoufale snažila uhájit svou – a naši – hrdost. Hrdost a důstojnost byly prakticky to jediné, co jsme si ještě mohli uchovat, protože v roce 1934 jsme už doopravdy začínali strádat.“

Navzdory rozšířené představě, jež se vkradla do anglo-amerického politického žargonu, nachází jen málo lidí zalíbení v přijímání almužny ve formě oblečení, obuvi, jídla, dotací na nájemné nebo školních pomůcek pro děti. Je to prostě ponížující. Jedním z hlavních cílů sociálních reforem charakterizujících pokrok, jehož bylo dosaženo během dvacátého století, přitom bylo navrátit hrdost a sebeúctu neúspěšným členům společnosti. Dnes jsme se k nim opět obrátili zády.

Navzdory tomu, že v posledních letech došlo ke všeobecnému rozšíření nekritického obdivu k anglosaskému modelu „svobodného podnikání“, „efektivnosti“, „soukromého sektoru“, zisků a „růstu“, byl tento model se vši okázalou důsledností aplikován pouze v Irsku, Velké Británii a Spojených státech. O Irsku toho nelze moc říct. Takzvaný hospodářský zázrak „kurážného keltského tygríka“ spočíval v neregulovaném, na nízkých daních založeném režimu, který, jak se dalo předpokládat, přitahoval zahraniční investory a horké peníze. Nevyhnutelný deficit veřejných příjmů kompenzovaly subvence od tolik zatracované Evropské unie financované z větší části „neschopnými“ ekonomikami zemí „staré Evropy“ – Německa, Francie a Nizozemska. Když skončila „party na Wall Street“, praskla i irská bublina. Než se znovu nafoukne, bude to chvíli trvat.

Britský případ je zajímavější. Spočíval v napodobování těch nejhorších amerických vlastností bez toho, aby se Británie otevřela společenské a vzdělanostní mobilitě, charakteristické pro

americký pokrok v jeho nejlepší podobě. Obecně vzato kopírovala britská ekonomika od roku 1979 úpadek svého amerického spolubratra nejen v jeho přezíravém přístupu ke svým obětem, ale i v nezodpovědném nadšení pro finanční služby na úkor průmyslové základny země. Zatímco mezi osmdesátými lety devatenáctého století a začátkem sedmdesátých let dvacátého století se hodnota bankovních aktiv držela stabilně na úrovni okolo 70 % HDP, v roce 2005 přesáhla 500 %. Spolu s růstem celkového národního bohatství rostla i chudoba většiny oblastí za hranicemi Londýna a na sever od Temže.

Ani Margaret Thatcherová nemohla zcela demontovat sociální stát, který byl populární právě mezi těmi příslušníky nižších středních vrstev, kteří ji tak nadšeně vynesli k moci. Na rozdíl od Spojených států má tudíž rostoucí počet lidí na dně britské společnosti stále přístup k bezplatným nebo levným zdravotnickým službám, skromným, ale zaručeným penzím, reziduální podpoře v nezaměstnanosti a systému veřejného školství. Pokud se Británie „rozpadá“, jak v posledních letech tvrdí někteří pozorovatelé, stále se většina potřebných alespoň může zachytit v záchranné síti. Pro příklad společnosti žijící v zajetí klamných představ o své prosperitě a skvělé budoucnosti, v níž jsou ti neúspěšní odkázáni sami na sebe, se musíme bohužel obrátit ke Spojeným státům.

Americké zvláštnosti

„Když člověk zkoumá národní povahu Američanů hlouběji, vidí, že hodnotu všeho v tomto světě určují odpovědi na jedinou otázku:

Kolik peněz to vynesete?“

Alexis de Tocqueville

Aniž by věděli cokoli v tabulkách OECD nebo nepříznivých